

ÅRSPLAN 25/27

Østre Strøm FUS barnehage

Østre Strøm

INNHold

1. Om årsplanen og FUS sine mål for barnehagene

Visjon

Verdier

Hovedmål

2. Om barnehagen

3. Vårt verdigrunnlag

Barn og barndom

Demokrati

Mangfold og gjensidig respekt

Likestilling og likeverd

Bærekraftig utvikling

Livsmestring og helse

4. Barnehagens formål og innhold

Sosioemosjonell støtte og veiledning

Organisering og ledelse

Læringsstøtte

5. Barns medvirkning

6. Samarbeid

Foreldresamarbeid

Samarbeid med andre instanser

7. Overganger

Tilvenning i barnehagen

Overganger innad i barnehagen

Overgang mellom barnehage til skole

8. Barnehagen som pedagogisk virksomhet

Lærende organisasjon

Planlegging

Vurdering

Dokumentasjon

Tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet for barn som trenger ekstra støtte.

9. Barnehagens fagområder

**BARNET
FØRST!**

1. OM ÅRSPLANEN OG FUS SINE MÅL FOR BARNEHAGENE

Årsplanen viser hvordan barnehagen jobber for å oppfylle kravene i den nasjonale rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.37). Årsplanen beskriver hvordan vi jobber for å nå FUS sine felles målsetninger for barnehagene.

Visjon:

Sammen gir vi barndommen verdi: Vennskap, lek og glede og hverdagsmagi

Visjonen er vår ledestjerne og den setter retning for hva vi ønsker at FUS barnehagene skal oppnå – i dag og i fremtiden. Visjonen er det vi strekker oss etter hver dag i møte med barn, foreldre og kollegaer.

Våre metoder for å jobbe mot visjonen:

- Hos oss er barna aktive i sin egen hverdag og i eget liv, og har stor påvirkningskraft i forhold til innholdet i barnehagen. Vårt mål er at alle barn skal oppleve mestringsfølelse og ha mestringstro ved «å klare sjøl» med god støtte fra profesjonelle ansatte med barnets ønsker og behov i førersetet.
- Relasjonskompetansen vår er en avgjørende faktor for å skape en god barnehage av høy kvalitet. Vår evne til å etablere positive, sensitive samspill der det enkelte barn blir inkludert, forstått og møtt, er svært viktig for barnets trivsel og opplevelsen av barnehagen som ett godt sted å være. Vårt fokus vil alltid ligge på å danne gode relasjoner mellom menneskene i barnehagen, og å gi barna rike muligheter for å utvikle verdifulle vennskap gjennom lek og meningsfulle opplevelser i fellesskap.

- Vi verner om leken, og når vi leker er det ikke fordi vi ikke hadde planlagt noe bedre. Den frie indrestyrte leken er planlagt, tilrettelagt og en del av våre pedagogiske planer. Hos barn er leken en grunnleggende indrestyrt aktivitet og det er gøy! Gjennom leken får barna bearbeidet inntrykk, utforsket, tilegnet seg kunnskap, utviklet selvtillit og sosialere seg. Derfor er leken så viktig, og derfor er den planlagt hos oss.

Verdier:

Glødende, skapende og tilstedeværende

- Vi ansatte er glødende i møte med hverandre og i møte med barna. Alle ansatte har en inderlighet til jobben sin og viser dette gjennom tydelig kroppsspråk, engasjement, varme og tilgjengelighet for både barn, foresatte og hverandre.
- Vi ansatte er skapende i møte med barnet. Alle ansatte byr på seg selv gjennom å fortelle om eget liv, ha eventyrlyst og lekekompetanse. Vi introduserer barnet for spennende aktiviteter og muligheter gjennom ulike prosjekter og leketemær.
- Vi ansatte demonstrerer tilstedeværelse i møte med hverandre. Gjennom 100% tilstedeværelse i øyeblikket, både fysisk og psykisk. Vi gjør i utgangspunktet ingenting uten at barn er med på selve prosessen. Det vil si at vi alltid prioriterer tid med barnet fremfor noe annet.

Hovedmål:

- FUS barn har et positivt selvbilde
- FUS barn er trygge og forskende, trives i lek og har vennekompetanse
- FUS barn gleder seg til "resten av livet", og vet at de har påvirkningsmulighet og at
- innspillene deres teller
- FUS barn har det gøy i barnehagen
- Barna i Østre Strøm har medmenneskelighet og omsorg for andre

I FUS barnehagene har vi et felles slagord, «Barnet først». Det innebærer at alt vi gjør skal være til barnets beste. «Barnet først» er også navnet på vår kompetansesatsing, der målet er et likeverdig barnehage tilbud av høy kvalitet i alle våre barnehager.

I denne årsplanen er kapitlene bygd opp slik: Først en beskrivelse av hva rammeplanen sier, så en beskrivelse av hvordan vi vil gjennomføre dette i praksis.

2. OM BARNEHAGEN

Østre Strøm FUS barnehage ligger idyllisk til mellom Lillestrøm by og rike naturopplevelser med Østmarka som nærmeste nabo. Vi er en barnehage med 81 barn og 20 ansatte fordelt på 4 avdelinger. Hos oss tar barna styringen i eget liv, og barn deltar med ansatte på alle daglige gjøremål. Vi jobber i smågrupper gjennom hele dagen for å sikre at alle barn opplever og bli sett, hørt og etablerer gode relasjoner.

Fagområdene i rammeplanen kommer til syne blant annet gjennom tverrfaglige prosjektarbeid som arbeidsform der barnas innspill, spørsmål, behov og interesser danner grunnlaget for fordypning. Vi er en fullkostbarnehage som serverer alle måltider i barnehagen. Måltidene blir tilberedt av vår egen kokk, med og uten barn som hjelpere, og på kjøkkenet eller på turer med barnegruppene.

Avdelingene heter:

Revehiet med barn fra 1-3 år
Harehiet med barn fra 1-3 år
Jerven med barn fra 3-6 år
Bjørnehiet med barn fra 3-6 år

Østre Strøm FUS Barnehage AS

Adresse: Buholen 15, 2005 Rælingen

Daglig leder: Kjersti M. Sætre

Mobilnummer: 63850808 – Tast 0

E-post: dl.ostrestrom@bhg.no

Kontaktinfo til de ulike avdelingene:

Jerven Mobil: 63850808 – Tast 1

Bjørnehiet Mobil: 63850808– Tast 2

Revehiet Mobil: 63850808 Tast 3

Harehiet Mobil: 63850808– Tast 4

fus.no/barnehagenavn

3. VÅRT VERDIGRUNNLAG

«Barnehagens verdigrunnlag skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid. Barndommen har egenverdi, og barnehagen skal ha en helhetlig tilnærming til barnas utvikling. Barnehagens samfunnsmandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 7)

Barn og barndom

«Barna skal møtes som individer, og barnehagen skal ha respekt for barnets opplevelsesverden. Barns liv påvirkes av omgivelsene, men barn påvirker også sine egne liv.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 8).

Vårt syn på barn og barndom:

- Hos oss har barndommens egenverdi høy status. Vi ser på lek, vennskap og trivsel som grunnpilarene for en god utvikling og et godt liv og som en forutsetning for læring.
- Barns egne erfaringer, perspektiver og opplevelsesverden respekteres og anerkjennes og preger i sin tur relasjoner, omgivelsene og planene i vår hverdag. Barn er seg selv fullt og helt, her og nå. Dette gjør at vi ansatte i Østre Strøm er til stede i barns følelsesliv, den spontane leken, men også som støttende stillas i alle ledd, slik at mestring blir et mål i seg selv.

- Å klare selv er stort og hos oss tilrettelegger vi slik at barn får mulighet til nettopp dette. På denne måten deler vi litt av livet sammen- nettopp for å legge grunnlag for en god barndom.

Demokrati

Barnehagen skal fremme demokrati og være et inkluderende fellesskap der alle får anledning til å ytre seg, bli hørt og delta. Gjennom å delta i barnehagens fellesskap skal barna få mulighet til å utvikle forståelse for samfunnet og den verden de er en del av.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 8).

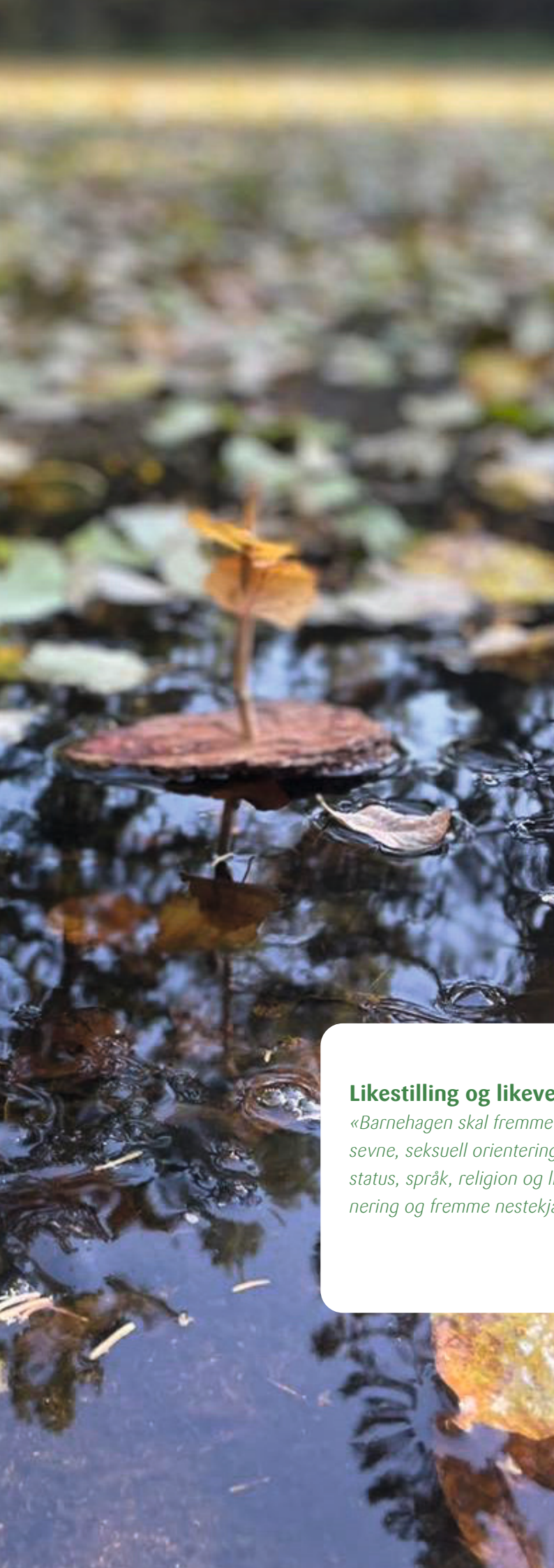
Våre metoder for å fremme demokrati:

- I Østre Strøm fremmer vi demokrati og inkludering gjennom å la barna kjenne på at de har innflytelse ved å gi de tid og anledning til å ytre seg, lytte og å la de påvirke og delta.
- For å fremme demokrati i barnehagen mener vi det er viktig å ha ett menneskesyn der vi ser på alle barn og ansatte som likeverdige individer, med en inkluderende praksis der alle barns tanker og innspill blir tatt på alvor, uavhengig av alder og uttrykksmåter. Vi kommer frem til løsninger i fellesskap.
- Vi streber hele tiden med å tilrettelegge for gode arenaer der barn og ansatte kan møtes, planlegge og ta beslutninger sammen. Gjennom det systematiske arbeidet med relasjonskompetanse, ønsker vi å bli godt kjent med barn, slik at vi veit hvor de kommer fra, hva de har med av erfaringer og kunnskap og på den måten får inkludert alle i fellesskapet.

Mangfold og gjensidig respekt

«Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barnehagen skal bidra til at alle barn føler seg sett og anerkjent for den de er, og synliggjøre den enkeltes plass og verdi i fellesskapet. Barnehagen skal legge til rette for kulturmøter, gi rom for barnas egen kulturskaping og bidra til at alle barn kan få oppleve glede og mestring i sosiale og kulturelle fellesskap.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 9)

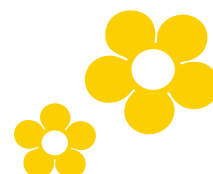
Våre metoder for å fremme mangfold og gjensidig respekt:

- For å skape gjensidig respekt, må det vises en genuin interesse for hverandres liv, erfaringer og følelsesliv. De ansatte i Østre Strøm FUS barnehage har en åpen og positiv holdning til alle barn og deres familieinstallasjon og kultur, samtidig som det er vel så viktig at de ansatte deler fra sitt eget liv.
- Alle barn skal følge seg anerkjent og verdsatt, og det står svært sentralt i våre verdier. For at barna skal oppleve dette ligger det viktige arbeidet med foreldresamarbeidet som forutsetning. For å vite hva slags kultur og erfaringer barnet kommer fra, må vi også bli kjent med barnets familie, og det må bygges en bro mellom barnehagen og hjemmet
- Vi ønsker også at barna kan kjenne seg igjen i barnehagens miljø, og vi etterstreber å tilby variert litteratur, lytte til ulike musikk og henge opp ting på vegger som representerer alle variasjonene. Samtidig er det viktig at vi er bevisste i denne prosessen. De aller fleste barn ønsker å kjenne på tilhørighet, og å være som alle andre. Vi mener derfor det er viktig å anerkjenne, vise interesse og respektere alle barns mangfoldige bakgrunner og familieformer, men jobbe for at de også opplever seg selv og sin bakgrunn som en naturlig del av fellesskapet, og ikke som noe annerledes og utenfor majoriteten.

Likestilling og likeverd

«Barnehagen skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn. Barnehagen skal motvirke alle former for diskriminering og fremme nestekjærlighet.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 10).

Våre metoder for å fremme likestilling og likeverd:

- I Østre Strøm FUS barnehage har vi et godt implementert forhold til inkluderende praksis, der alle barn skal få delta på lik linje. Hos oss jobber vi for at alle skal få like muligheter, og vi tilrettelegger for at alle skal kunne delta i fellesskapet.
- Vi har et Bevisstgjort forhold til hvordan vi møter gutter og jenter, som vil si at vi ønsker å møte de på lik linje med de samme premissene. Vi reflekterer rundt hvordan vi snakker til og om barn av ulike kjønn, og hva vi tilbyr de, og det er en dynamisk prosess der vi hele tiden er åpne for ett kritisk blikk på egen praksis og metoder.
- Vi er opptatt av selvet mennesket, deres holdninger og verdier, og vi jobber for at barna våre skal ha nok verktøy til å mestre livet, og være trygge på seg selv, uavhengig av hvem de er eller hva slags kjønn de har.

Bærekraftig utvikling

«Bærekraftig utvikling omfatter natur, økonomi og sosiale forhold og er en forutsetning for å ta vare på livet på jorden slik vi kjenner det. Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå at dagens handlinger har konsekvenser for fremtiden.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 10.)

Våre metoder for å fremme bærekraftig utvikling:

- Barnas fremtid og videre generasjoner avhenger av gode holdninger, handlinger og verdier her og nå. Knyttet til miljø og gode vaner, arbeider vi mot at barn i Østre Strøm skal få anledning til å implementere dette i barnehagehverdagen. Dette gjør vi gjennom å aktivt reflektere sammen med barna, gjøre det aktuelt i samtaler, planer og prosjekter, men også gjennom konkrete rutiner, slik som kildesortering av mat, papp, pant og restavfall.
- Vi benytter oss av gjenbruksposer til skittentøy, som alle barn får utdelt ved barnehagestart.
- Vi har kostymer til utlån ved karneval
- Vi har en post i garderoben der det er anledning for å bytte klær som man ikke lenger har bruk for.
- Proaktivt jobber vi med gode matvaner ved at vi

serverer sunn og variert kost av vår egen kokk. Vi gir nytt liv til matrester, begrenser kjøttmengde og fokuserer på fiber, grønnsaker og frukt i mat tilberedt fra bunnen av, i tråd med regjeringens anbefalinger.

- Vi er bevisste på å supplerer med naturmaterialer i formingsaktiviteter, samtidig som vi inviterer foreldrene til å ta med ulikt materiell hjemmefra som vi kan gi nytt liv til, i barnehagen.
- Hver vår så har vi vår egen aksjon knyttet til forsøpling i barnehagen og nærområdet. Da plukker vi søppel og rydder opp, mens vi reflekterer rundt verdien av å ta vare på naturen vår.
- Med våren så kommer også tiden for å sette frø. Vi sår både inne og i barnehagens uteområde. Følger planteartens livssyklus og høster grønnsaker etter hvert som de modnes. Dette bidrar til å utvide barns forståelse og gir kunnskap om matvarers opprinnelse. Samtidig forankres holdninger igjennom førstehåndserfaringer, der barn får eierskap og deltar i hele prosessen.

Livsmestring og helse

«Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Barna skal få støtte i å mestre motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser. Barnehagen skal være en arena for daglig fysisk aktivitet og fremme barnas bevegelsesglede og motoriske utvikling. Måltider og matlaging i barnehagen skal gi barna et grunnlag for å utvikle matglede og sunne helsevaner.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11).

Våre metoder for å fremme livsmestring og helse:

Klare sjøl: Hos oss ønsker vi å ha en helsefremmende og forebyggende funksjon, og barns fysiske og psykiske helse skal stå i fokus. Livsmestring handler om at barna får rike muligheter til å være aktive i sitt eget liv. Det betyr at barna får tid og rom til å «klare sjøl», de får rike muligheter til å ta selvstendige valg og vi ansatte skal være til stede hele veien slik at barnet opplever støtte og psykologisk trygghet i samspill med omgivelsene. Det å la barna få prøve selv frem-

mer selvstendighet og robusthet, noe vi mener barna vil å nytte og glede av videre i livet.

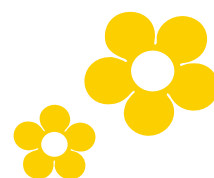
Følelsesregulering: Følelser er en stor del av alle menneskers hverdag og liv, og det å kunne regulere egne følelser er derfor en stor og viktig forutsetning for en god psykisk helse. I Østre Strøm er de ansatte kurset opp i bruk av emosjonsveiledningsverktøyet *Tuning into kids*. Gjennom emosjonsveiledning hjelper vi barna å sette ord på følelsene sine, vi lær barna stå i følelsene sine i stedet for å distrahere de bort og vi veileder de i emosjonsregulering. På sikt vil dette hjelpe barna til å regulere følelsene sine selv og å selv finne verktøy og metoder som hjelper de å håndtere sine egne følelser, verktøy og metoder som vil følge

de livet ut. Vi erfarer også at en positiv ringvirkning av arbeidet med emosjonsveiledning er at barna lettere evner å sette seg inn i andres følelser og ta deres perspektiv.

Fysisk aktivitet: Fysisk aktivitet er noe vi vet er viktig for barns utvikling, og derfor har vi faste utedager og turdager hver uke. Her får barna mulighet til å utvide sine motoriske ferdigheter, samtidig som de kan få oppleve glede ved å være ute. Fysisk lek er også noe vi verdsetter i innemiljøet. Vi legger så godt vi kan til rette for at barna kan bruke kroppen aktivt både inne og ute.

Krenkelser: Mobbing og krenkelser er noe vi arbeider aktivt med for at det ikke skal forekomme i vår barnehage. I 2021 kom det et nytt punkt i barnehageloven som omhandler barns rett til et trygt omsorgs- og læringsmiljø, denne går under navnet «mobbeloven». Dette forplikter oss til å arbeide mot mobbing gjennom systematisk arbeid for å forebygge utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. En måte vi forebygger mobbing og krenkelser på er gjennom prosjektet å «hjerte» hverandre. Å «hjerte» hverandre betyr å utføre gode handlinger mot andre. Her oppmuntre vi og bygger opp under gode handlinger mot hverandre, og å vise omsorg for hverandre. Ved å oppmuntre og rose hverandre når vi gjøre gode gjerninger, forplanter det seg videre, og vi ser barna finner mye glede i å glede andre.

Måltid: Vi har fokus på et sunt kosthold i tråd med helsedirektoratets retningslinjer samtidig som vi koser oss ved tilstelninger. Variasjon og måtehold er nøkkelbegreper vi ønsker å følge i matserveringen. Vi nyter en vaffel i ny og ne og sukker på grøten. Vi ønsker å ha fokus på sunn og næringsrik mat som gir små barnekropper de byggsteinene de trenger for å kunne leke, vokse og utvikle seg, samtidig som at måltidet er mer enn bare ett måltid hos oss. Måltidene er en unik pedagogisk aktivitet og en felles opplevelse med mulighet for undring, refleksjon, språkutvikling og relasjonsbygging.

4. BARNEHAGENS FORMÅL OG INNHOLD

«Barnehagens innhold skal være allsidig, variert og tilpasset enkeltbarnet og barnegruppen. I barnehagen skal barna få leke og utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. Arbeidet med omsorg, danning, lek, læring, sosial kompetanse og kommunikasjon og språk skal ses i sammenheng og samlet bidra til barns allsidige utvikling.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 19)

Barnet først er et helhetlig system for å styrke de ansattes kunnskap og handlingskompetanse. Det består av tre ulike hovedområder som sammen bidrar til å styrke barns allsidige utvikling; sosioemosjonell støtte og veiledning, organisering og ledelse samt læringsstøtte.

Sosioemosjonell støtte og veiledning:

Sosioemosjonell støtte og veiledning handler om hvordan de ansatte klarer å skape en barnehagehverdag som hjelper barn å utvikle gode relasjoner med andre, oppleve glede ved å lære noe nytt, oppleve trygghet og tilknytning og ha en opplevelse av selvbestemmelse og selvstendighet.

Positivt klima: I et positivt klima smiler og ler de ansatte sammen med barna. Vi ser mange bevis på at de har en god relasjon til barna, og de viser entusiasme og interesse både med kroppen og stemmen. De er der barna er, i barns høyde og med kroppen vent mot dem.

Negativt klima: Det er fravær av at de ansatte straffer, håner, kjefter og erter barna.

Sensitive voksne-trygge barn: Å være sensitiv handler om å være oppmerksom og respondere på det enkelte barns tegn på at de har behov for støtte. De ansatte kjenner barna godt. De merker hvis barna er urolige, redde, uoppmerksomme, uinteressert, og de tilpasser atferden sin for å respondere på det de ser.

Barns perspektiv og medvirkning: De ansatte følger barns initiativ og ideer, viser fleksibilitet og ivaretar barnas perspektiv. De lar barn uttrykke seg og etterspør barns ideer, gir barn ansvar og oppmuntring til å klare seg selv.

Emosjonskompetanse hos barn og ansatte: Emosjonskompetanse handler om å identifisere og forstå egne følelser og håndtere frustrasjon. Det handler om å forhindre at stress og uro overvelder evnen til å tenke klart, og ha kontroll over hvordan og når du uttrykker følelser.

Emosjonsveiledning: I emosjonsveiledning er de ansatte bevisst barnets følelser, er til stede, oppretter kontakt med barnet, viser forståelse og aksept for barnets følelser. De går inn i følelsen til barnet, og navngir følelsen. Hvis nødvendig, hjelper og støtter de barnet i problemløsninger.

Organisering og ledelse:

Organisering og ledelse handler om hvordan ansatte skaper en barnehagehverdag som hjelper barn å utvikle god selvregulering, holde fokus og vise interesse for lek og læringssituasjoner. De ansatte etablerer og

opprettholder rutiner og strukturer for å skape forutsigbarhet og trygghet, slik at barna kan engasjere seg i meningsfulle og utviklingsfremmende aktiviteter.

Gruppeledelse og veiledning: de ansatte er proaktive og har klare forventninger til atferd. De gir oppmerksomhet på ønsket atferd og gir trygge og forutsigbare rammer.

Tilrettelegge for lek, læring og overganger: Avdelingen har klare rutiner og de ansatte sikrer flytende overganger. Barna kjenner til regler, og barnehagehverdagen preges av lite venting. Innhold og aktiviteter er godt forberedt.

Variasjon: Det er varierte og interessante materialer i barns høyde. De ansatte tar barns perspektiv og legger til rette for barns deltakelse i aktiviteter.

Læringsstøtte:

Læringsstøtte handler om at de ansatte gir støtte til barnas læring. Det teoretiske grunnlaget kommer hovedsakelig fra forskning på kognitiv utvikling og språkutvikling. Der vektlegges forskjellen mellom det å kun lære fakta og læring av hvordan fakta henger sammen, er organisert og avhengig av hverandre. Barns kognitive og språklige utvikling er avhengig av mulighetene de får til å benytte eksisterende ferdigheter, og om de ansatte støtter utviklingen av stadig mer komplekse ferdigheter. Læring skjer når barnet er i samspill, er aktivt og opplever mening og engasjement. Ren instruksjon egner seg ikke for barn i barnehagealder. De har behov for å delta og medvirke og oppleve mening for at læring skal kunne skje.

Begrepsutvikling, forståelse og dybdelæring: De ansatte bruker læringsfremmende diskusjoner og aktiviteter sammen med barna. Læring handler ikke bare om å tilegne seg kunnskap, men også om å benytte denne kunnskapen i nye situasjoner. De ansatte legger mest vekt på å øke barnas forståelse, snarere enn bare å gjennomføre læringsaktiviteten. De ansatte relaterer nye begreper til situasjoner, hendelser eller objekter som barna er kjent med. Gjenkjenning fremmer læring. De ansatte etterspør barns tenkning og problemløsning.

Tilbakemeldinger: Barn trenger tilbakemeldinger på egen læring for å få mest mulig ut av en situasjon/aktivitet. Når barna er i lek og holder på med aktiviteter kan de ansatte gi hint (verbalt eller fysisk) eller stille spørsmål og komme med innspill for at barna skal holde på lenger med en oppgave, og dermed oppnå økt læring og mestring. Målet er tilbakemeldingssirkler, det vil si gjentakende spørsmål - svar - sekvenser, slik at barnet får en dypere forståelse av det aktuelle temaet.

Språk: I språkstøtte er det viktig med hyppige samtaler sammen med barna, og frem- og tilbake utvekslinger mellom barnet og de ansatte. De ansatte snakker med barna, ikke til. De stiller mange åpne spørsmål, der det kreves mer enn et eller to ord til svar, de repeterer og videreutvikler barnas utsagn, setter ord på det de selv gjør og det barna gjør. De har et variert språk, forklarer ord og knytter ord til hendelser/erfaringer her og nå. De ansatte har en klar intensjon om å fremme barns språk i samtaler mellom barna og mellom barn og ansatte.

Egenledelse i lek og læring: De ansatte støtter barn i sin utvikling av egenledelsesfunksjonene; planlegging, organisering, arbeidshukommelse, fleksibilitet, selvregulering, selvmonitorering, igangsetting. De ansatte tilrettelegger for et variert og rikt lekemiljø og deltar i barnas lek.

BARNET FØRST!

Slik arbeider vi med Barnet først:

Hos oss har vi ett sterkt faglig miljø, hvor vi jobber strategisk og systematisk med utvikling og endringsarbeid. Vi har en personalgruppe som har ett sterkt faglig driv og som hele tiden er nysgjerrig på ny kunnskap og er åpne for ny praksis.

Barnet først, med Class og Tuning into kids har de siste årene blitt en stor del av vår faglige satsning og utvikling, og vi jobber jevnt og systematisk med Class gjennom året.

Vi har flere sertifiserte Class ressurspersoner som sammen med daglig leder har ansvaret for arbeidet med Class i barnehagen. De setter planer for arbeidet, evaluerer, veileder, observerer og vurderer prosesskvaliteten i barnehagen vår.

I personalgruppa jobber vi mye med caser og praksisoppgaver knyttet opp mot Barnet først, der de ansatte får reflektert og drøftet ulike problemstillinger man kommer opp i i arbeidet med barna.

Vi stiller oss hele tiden spørsmål, vil dette arbeidet vi driver med nå, ha en positiv effekt helt ut til hvert enkeltbarn? For å få svar på det, har ressurspersonene våre interne observasjoner av de ansatte, slik at de kan hjelpe og veilede de ansatte på riktig kurs. På den måten sørger vi for at vår kompetanseutvikling og endringsarbeid faktisk gir positiv effekt for det enkelte barnet i barnehagen, og ikke bare blir en plan på ett papir.

5. BARNS MEDVIRKNING

«Barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Alle barn skal få erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen på måter som er tilpasset barnas alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 27).

Våre metoder for å sikre barns medvirkning:

Barns medvirkning er ett begrep som kan være vanskelig å få tak på, men allikevel er det så viktig. Alle barn har rett til å erfare at deres stemme blir tatt på alvor, og at den har betydning i et fellesskap. Medvirkning kan forklares som følelsen av å gjøre noe sammen, og å påvirke noe som skal skje. (Bae, Eide, Winger og Kristoffersen, 2006). Medvirkning har en betydning for fellesskapet, og for hele eller store deler av barnegruppen.

Medvirkning handler om personalets holdninger til barn, og deres syn på barn og barnegruppene. I vår barnehage ser vi på barn som likestilte individer, med rett til å mene, føle og uttrykke seg. Vi mener at medvirkning handler like mye om å respektere barn og anerkjenne de, som det å la de medbestemme.

Medbestemmelse

Medbestemmelse handler om å ta del i beslutningsprosesser. Eksempler på medbestemmelse i barnehagen kan være at barna får ta del i valg om hva de skal leke, hvor de skal leke eller hvordan en aktivitet skal foregå, men det kan også være hvilket pålegg de skal ha på brødskiva eller hva de skal spise til lunsj. Medbestemmelse går ut på å fremme egne individuelle rettigheter, og det å telle med som individ når noe skal velges eller bestemmes.

- På liten base har vi barn i alderen 1-3 år. Det er barn på ulike utviklingsstadier, og med ulike forutsetninger. Noen barn har mye verbalt språk, andre kan kommunisere med enkeltord og noen er nonverbale og kommuniserer

kun gjennom kroppsspråk. På liten base jobber vi hele tiden med å fange opp, se og anerkjenne alle barnas uttrykksformer. Felles for de alle er at alle skal møtes med respekt. Kroppslige uttrykk og kommunikasjon gjennom peking, blikk, lyder og enstavelsesord skal møtes på lik linje som verbale ytringer. Planlegging skjer på bakgrunn av observasjoner gjort av og sammen med barna på avdelingen. Planer legges i tråd med barnas engasjement, med muligheter for å ta andre vendinger enn planlagt om barna ønsker det sånn.

- På stor base tar vi utgangspunkt i barnas interesser. Vi planlegger, gjennomfører og evaluerer hele barnehagens pedagogiske innhold gjennom prosjektarbeid, samlingsstunder, komitemøter, en til en samtaler og barnesamtaler.
- Vi jobber mye prosjektbasert med barna, og gjennom prosjektene blir vi bevisste på barnas interesser og behov. Barna er med under hele prosessen og styrer prosjektene selv. Prosjektene fanges gjerne opp igjennom leken og hva som interesser barnegruppa. Vi introduserer også nye temaer igjennom året for å kunne legge noen føringer som vi tenker barna kan ha interesse av. Hvis de ikke viser noen interesse legger vi det vekk.
- Barna får være med å medbestemme igjennom hele dagen og aktiviteter vi skal gjøre. Alt fra bøker vi skal lese til hvor vi skal gå på tur. Vi er på turer i hele verden og har blant annet vært på tur til månen, Australia, skogen, f

6. SAMARBEID

«Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen skal alltid ha barnets beste som mål. Foreldrene og barnehagens personale har et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling.»

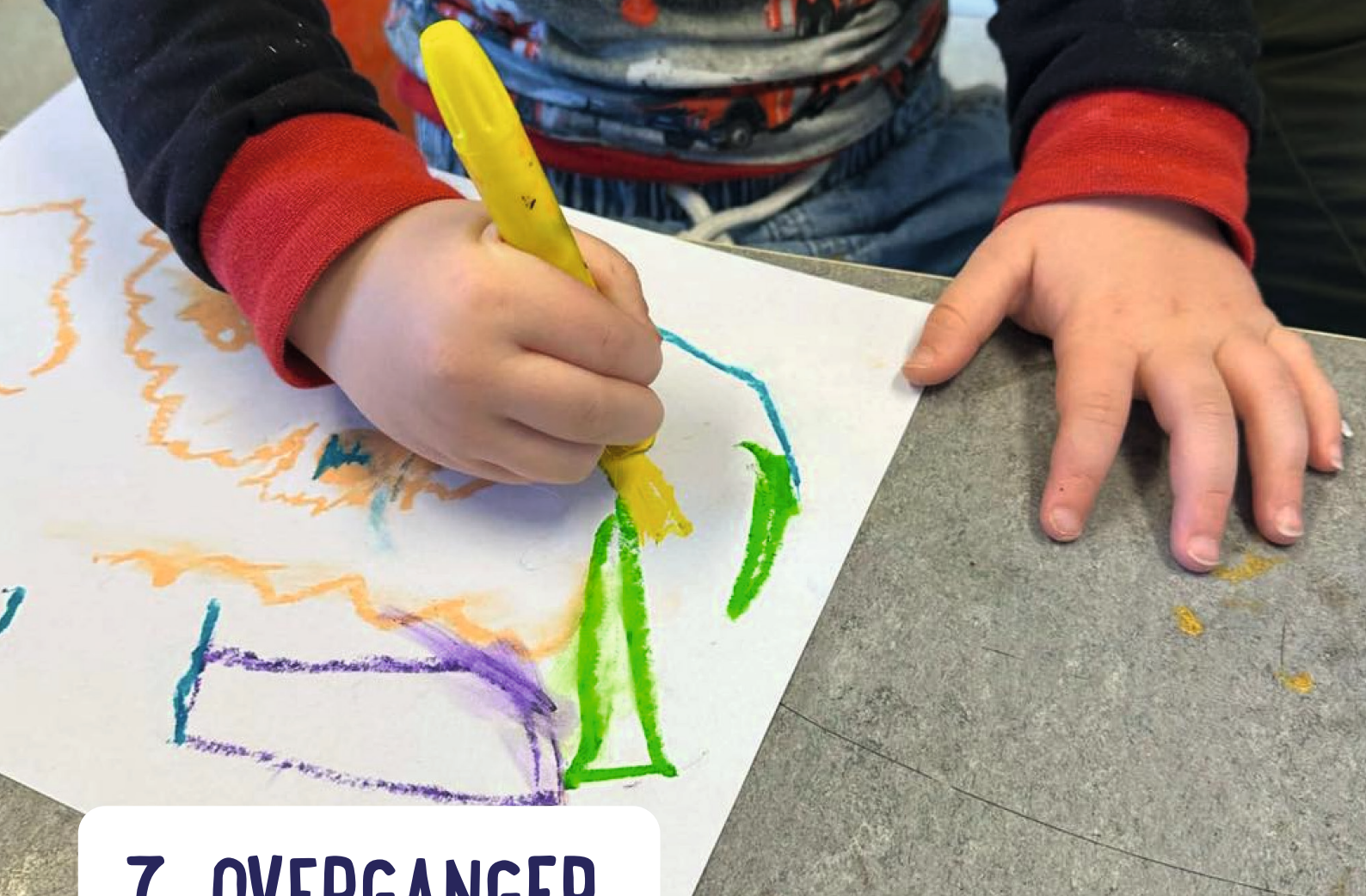
(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 29).

Våre metoder for å skape et godt foreldresamarbeid

- Vi jobber mye med å opprettholde det gode foreldresamarbeidet vi har. Vi tror at ett godt foreldresamarbeid er avgjørende for å skape en barnehage av god kvalitet, fordi foreldrenes syn og opplevelse av barnehagen påvirker også barnets syn og opplevelse av barnehagen. Vi ønsker å bygge en god relasjon til foreldrene med en god informasjonsflyt og gode arenaer for meningsutveksling. Gode relasjoner ligger som en rød tråd i alt vi gjør, også foreldresamarbeidet, og gjensidig tillit er avgjørende for gode relasjoner mellom barnehagen og hjemmet, til det beste for barnet. Barnehagen har tillit til at foresatte gjør så godt de kan for sine barn og møter barnehagens forventninger til dem. På lik linje må foresatte ha tillit til at barnehagen setter barnet først, at vi gjør jobben vår i beste mening, at vi har kompetanse og erfaring og at alt vi gjør har en pedagogisk forankring.
- Vi bruker resultatene fra UDIR sin foreldreundersøkelse, og jobber målrettet med de. Vi synes at foreldreundersøkelsen er en fin måte å la foreldre medvirke på i barnehagen vår, da resultatene der gir oss en pekepinn på hva foreldrene tenker vi kan utvikle på tilbudet vårt til deres barn.
- Vi har også et samarbeidsutvalg, SU, i barnehagen. Foreldre kan sende inn saker til SU som er ønskelig at tas opp, og her er det mulighet for å være med å påvirke barnehagens drift på systemnivå. Vi bruker også SU ut til foreldregrupper for å innhente meninger om saker som skal behandles.

Samarbeid med andre instanser:

Å ha ett godt samarbeid med andre instanser er viktig for at vi skal kunne tilrettelegge best mulig for barn og familier i vår barnehage. Vi har egne kontaktpersoner i PPT og barnevernet som vi har jevnlig dialog og møte med. De bidrar til kompetanseutvikling hos oss i personalet, og bistår og støtter i områder vi ikke har nok kompetanse på. I tillegg har vi ett eget godt samarbeid med de nærliggende skolene i forbindelse med overgang

7. OVERGANGER

Tilvenning i barnehagen

«Barnehagen skal i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen. Barnehagen skal tilpasse rutiner og organisere tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og til andre barn.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33).

Våre metoder for å sikre en trygg og god tilvenning:

- Våre metoder for å sikre en trygg og god tilvenning (punkter eller tekstbasert):
- Det er viktig at barn og foresatte får god mulighet til å gjøre seg kjent med barnehagen før oppstart, derfor har vi flere arenaer for foreldre og ansatte å treffe hverandre i forkant. For vi har stor tro på at jo flere forbindelser og møtepunkt det er mellom barnehagen og hjemmet det er før oppstart, jo bedre er det for barn og foreldre å begynne i barnehagen vår. Da kan vi allerede før oppstart bygge ett grunnlag for ett godt samarbeid.
- Vi oppfordrer til tilvenning over 5 dager, og har en foreldreaktiv tilvenning. Det vil si at de er delaktig i tilvenningsprosessen, og utfører de ulike omsorgsoppgavene i barnehagen, med ansatte tilstede. Etter hvert i tilvenningsprosessen kan de ansatte gradvis ta over oppgavene, mens foreldrene fortsatt er fysisk tilstede. Da har barnet tilknytningspersonen sin i nærheten, samtidig som barnet blir kjent med sin tilknytningsperson i barnehagen.
- Vi har også valgt å gå for gruppetilvenninger, der barna starter opp i grupper på 3-5 barn samtidig. Dette gjøres fordi flere funn tyder på at barna opplever trygghet i hverandre og at tilvenningen tar kortere tid da de fleste blir trygge i barnehagen samtidig.

Overganger innad i barnehagen

«Personalet skal sørge for at barn og foreldre får tid og rom til å bli kjent med barna og personalet når de bytter barnegruppe.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33).

Våre metoder for å sikre en god overgang innad i barnehagen:

- Overganger skjer også innad i barnehagen og denne endringen er en viktig del av barnas liv. Å skulle bytte avdeling kan være en stor forandring for mange barn og foresatte. Vi vil derfor gjøre det vi kan for å sikre en naturlig overgang for barnet preget av trygghet, forutsigbarhet og god forberedelse.
- Vi begynner allerede i januar, der barna på liten avdeling besøke stor avdeling sammen med ansatte fra liten. Dette gjøres i et tilpasset tempo ut ifra det enkelte barnets forutsetninger. Gjennom besøksdager, lek og måltider på stor avdeling ønsker vi at barna utvikler trygghet til et nytt miljø.
- Alle foresatte med barn som skifter avdeling vil få god informasjon om prosessen underveis og vil etterhvert bli invitert til et foreldremøte. Hensikten med dette møtet er å forberede foreldre, gjøre oss kjent med hverandre og nye rutiner, samt å avklare forventninger og betrygge den enkelte mot en ny barnehagehverdag på stor.
- Vi tilbyr også «bli kjent samtale» med pedagogisk leder på avdelingen. Dette gjør vi slik at vi kan starte allerede før oppstart med å danne gode relasjoner, kartlegge behov og ønsker, samt snakke om det som er viktig for hver enkelt. Alle nye barn som begynner på stor, får også en personlig hilsen fra nye pedagoger.

Overgang mellom barnehage til skole

«Barnehagen skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barna kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og eventuelt skolefritidsordning. De eldste barna skal få mulighet til å glede seg til å begynne på skolen og oppleve at det er en sammenheng mellom barnehagen og skolen. Barnehagen skal bidra til at barna kan avslutte barnehetiden på en god måte og møte skolen med nysgjerrighet og tro på egne evner.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33).

Våre metoder for å sikre en god overgang til skolen:

- Det siste året i barnehagen skal være preget av spennende og lystbetonte aktiviteter, og ikke kun et år hvor vi venter på skolestart. Det siste året i barnehagen skal ikke bare være fylt med forberedelser på det som kommer, det skal også være en avslutning på det som har vært. Som avslutning på barnehetiden gjør vi noe hyggelig sammen, bare skolestarterne, med utgangspunkt i deres interesser og ønsker, der de tar en aktiv og stor del av planleggingen.
- Å leke er fortsatt det viktigste vi gjør, og vi er bevisste på at vi tilrettelegger leken slik at den fortsetter å være gøy helt til de går ut av barnehagen. Samtidig skal skolestarterne våre bli introdusert for viktige temaer som førstehjelp, trygg trafikk og få kjennskap til gode og vonde hemmeligheter og grenser for egen kropp. Dette tror vi vil komme barna til gode både her og nå og videre i livet.
- Bokstav og telletrening er viktig dersom barna interesser seg for dette, men det er livsmestring, selvstendighetstrening, utvikling av sosial kompetanse, lytte og konsentrasjonstrening, motoriske utfordringer og lek som vil være i fokus. Vi går blant annet på turer for at barna skal klare å orientere seg i nærområdet, holde orden på seg og sitt og erfare gleden ved å mestre fysiske og mentale utfordringer.
- Samarbeidet mellom barnehagen og skolen består av besøksdager både på skolen og SFO, ulike aktiviteter sammen med skolen gjennom hele det siste året i barnehagen, møter mellom pedagogiske ledere og skolen samt tett dialog og samarbeid mellom instansene. Samarbeidet mellom barnehagen og skolen er satt i ett eget system, der lederne i barnehagene og skolen møtes jevnlig over året og planlegger og evaluerer overgangen.

8. BARNEHAGEN SOM PEDAGOGISK VIRKSOMHET

Lærende organisasjon

«Målet med barnehagen som pedagogisk virksomhet, er å gi barna et tilrettelagt tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen. For å oppnå dette skal barnehagen være en lærende organisasjon, og det pedagogiske arbeidet skal være begrunnet i barnehageloven og rammeplanen.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 37).

I FUS er vi lærende barnehager. Personalet er i kontinuerlig utvikling, reflekterer over faglige og etiske problemstillinger, holder seg faglig oppdatert og er gode rollemodeller. Senge (2006) sier: “en lærende organisasjon er en organisasjon som kontinuerlig forbedrer sin evne til å skape sin egen framtid.” Vi legger derfor

vekt på at personalet utvikler sine evner og bygger sin kapasitet slik at barna møter omsorgsfulle og kompetente ansatte.

Våre metoder for å opprettholde en lærende organisasjon:

Vi har en holdning om at man aldri er ferdig utlært, og vi er en kunnskapssøkende ansattgruppe som jevnlig jobber med å oppdatere oss på den faglige utviklingen i sektoren vår. Alle våre møter skal være lærende møter, fylt med konstruktive temaer og innhold. Vi jobber mye med å analysere egen praksis,

og jobber mye med endringsarbeid for å hele tiden kunne utvikle oss å bli bedre. Vi jobber målrettet med de rapportene vi får som sier noe om vår praksis, deriblant foreldreundersøkelsen fra UDIR, medarbeiderundersøkelser og Class-rapporter.

Planlegging

«Planlegging gir personalet grunnlag for å tenke og handle langsiktig og systematisk i det pedagogiske arbeidet. Planleggingen skal bidra til kontinuitet og progresjon for enkeltbarn og barnegruppen, og skal være utgangspunkt for refleksjon og utvikling av virksomheten.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 37).

Våre metoder for planlegging:

- Hos oss bidrar hele avdelingen, voksne som barn, til å utforme ukesplaner, prosjekter, aktiviteter, turinnhold og destinasjoner. Vi unngår bevisst å sende ukesplaner ut til foreldrene, nettopp fordi vi åpner for endringer som baserer seg på barns spontanitet og uforutsette oppdagelser og interesser underveis. Ved å være aktivt fleksible med planene våre, viser vi at vi tar barns medvirkning på alvor.
- Vi jobber sammen mot et felles mål. Både igjennom temaer og årshjulet vårt har vi satt viktige punkter på agendaen igjennom barnehageåret. Dette implementeres i vårt pedagogiske arbeid på avdelingene og sys sammen med prosjektet vi arbeider med i perioden. Vi har hele tiden med oss viktigheten av å ha rammeplanenes fagområder i implementering av arbeidet vårt for å få variasjon og som kan virke meningsfullt og morsomt for barna.
- Ved siden av planene vi utarbeider for barna og avdelingen så har vi interne utviklingsplaner som går ut på å sikre kvaliteten i barnehagen vår. Både på et personlig nivå, men også for personalgruppen for øvrig. Igjennom interne og eksterne observasjoner (CLASS) og evaluering, gjennomgår hver avdeling sitt utviklingspotensiale.

Vurdering

«Barnehagen skal jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet. Det betyr at det pedagogiske arbeidet skal beskrives, analyseres og fortolkes ut fra barnehagens planer, barnehageloven og rammeplanen. Vurderingsarbeidet skal bygge på refleksjoner som hele personalgruppen er involvert i. Barnets trivsel og allsidige utvikling skal observeres og vurderes fortløpende, med utgangspunkt i barnets individuelle forutsetninger og kunnskap om barns utvikling og behov. Barnets erfaringer og synspunkter skal inngå i vurderingsgrunnlaget.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 38).

Våre metoder for vurdering:

- Vi er en barnehage som brenner for endring, forbedring og utvikling, og da blir vurdering og evaluering viktige metoder for oss.
- Class: Hver høst har vi eksterne CLASS-observasjoner. Alle avdelinger blir da observert av sertifiserte CLASS-ressurspersoner fra andre barnehager. Etter endt observasjon får vi en rapport tilbake som aktivt brukes i utviklingsarbeidet på avdelingen og i barnehagen. Med bakgrunn i den skrives det egne handlingsplaner og avdelingene eller personalet setter seg mål å jobbe mot.
- CLASS: På våren jobber har vi interne CLASS-observasjoner. Da er det våre egne ressurspersoner som observerer avdelingene og de ansatte. Våre egne ressurspersoner setter seg inn i de ulike handlingsplanene og målene som er satt, og gjør observasjoner på bakgrunn av de. Etter observasjon gis det individuell veiledning, og gir de ansatte en liten pekepinn på hvordan de ligger an i arbeidet med målene sine.
- Evalueringer: Fire ganger i året skrives hver pedagog en evalueringsrapport. Der vurderes det pedagogiske arbeidet som er gjort, om det er i henhold til rammeplanen, årsplanen og er faglig forankret.

Tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet for barn som trenger ekstra støtte

«Barnehagen skal tilpasse det allmennpedagogiske tilbudet etter barnas behov og forutsetninger, også når noen barn har behov for ekstra støtte i kortere eller lengre perioder. Barnehagen skal sørge for at barn som trenger ekstra støtte, tidlig får den sosiale, pedagogiske og/eller fysiske tilretteleggingen som er nødvendig for å gi barnet et inkluderende og likeverdig tilbud. Inkludering i barnehagen handler også om tilrettelegging for sosial deltakelse. Hvis det er grunn til å tro at barnets behov ikke kan dekkes innenfor det allmennpedagogiske tilbudet, skal barnehagen opplyse foreldrene om retten til å kreve en sakkyndig vurdering av om barnet har behov for spesialpedagogisk hjelp.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 40).

Våre metoder for tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet:

- Dersom det er barn som trenger tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet, er vi raskt ute med å sette inn tiltak ved behov. Eksempel på disse tiltakene kan være at vi deler inn barna i smågrupper eller lekegrupper, og at vi er bevisst på hvordan disse settes sammen. Dette gir ansatte muligheten til å være tettere på barnet for videre oppfølging. En virkning av disse mindre gruppene kan være at man får kartlagt interesser barnet har, og dermed kan legge til rette for at barnet får være med i aktiviteter hvor hen opplever mestring.
- Vi har ett tett og godt samarbeid med pedagogisk-psykologisk tjeneste som kommer på kontakttider i barnehagen. Her drøfter vi saker, enten anonymt eller med samtykke av foreldre, og får veiledning på hvordan vi enda bedre kan tilrettelegge det allmennpedagogiske tilbudet vårt til barn med behov for ekstra støtte.

- Løpende evalueringer: Avdelingene bruker mye av tiden på avdelingsmøtene til evalueringer. Der drøftes barnegrupper, sammensetninger, ukesrytmer eller dagsrytmer, og det gjøres endringer etter behov.

Dokumentasjon

«Dokumentasjon av personalets arbeid synliggjør hvordan personalet arbeider for å oppfylle kravene i barnehageloven og rammeplanen. Dokumentasjon av det pedagogiske arbeidet skal inngå i barnehagens arbeid med å planlegge, vurdere og utvikle den pedagogiske virksomheten.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 39).

Våre metoder for dokumentasjon:

Å bruke godt med tid på dokumentasjon opplever vi som nyttig for å utvikle oss, fange opp barnets stemme og skape ett godt foreldresamarbeid. Vi dokumenterer det pedagogiske arbeidet både internt for ansatte, internt for barna og eksternt for foreldrene.

- Fysisk dokumentasjon: Våre avdelinger er fulle av dokumentasjon. Bilder tatt av aktiviteter, bilder funnet på internett, tegninger eller annet formingsmaterieil kommer opp på veggene. Dette gir barna gode forutsetninger for å snakke om og vurdere det som er gjort, komme med innspill på hva de vil ha mer av i tillegg til at det er god dokumentasjon ut til foreldre på hva vi har gjort i barnehagen.
- Mykid: I FUS bruker vi kommunikasjonsløsningen Mykid. Den blir brukt hyppig og systematisk i dokumentasjonsarbeidet ut i til foreldrene. Hver dag blir det skrevet en oppsummering av hva som er gjort. I tillegg vil foreldrene få en personlig tilbakemelding om akkurat sitt barn, og sitt barns trivsel, kompetanse, utvikling og interesser to ganger i året.

9. BARNEHAGENS FAGOMRÅDER

Barnehagen har 7 ulike fagområder:

- Kommunikasjon, språk og tekst
- Kropp, bevegelse, mat og helse
- Kunst, kultur og kreativitet
- Natur, miljø og teknologi
- Antall, rom og form
- Etikk, religion og filosofi
- Nærmiljø og samfunn

«Fagområdene gjenspeiler områder som har interesse og egenverdi for barn i barnehagealder, og skal bidra til å fremme trivsel, allsidig utvikling og helse. Barnehagen skal se fagområdene i sammenheng, og alle fagområdene skal være en gjennomgående del av barnehagens innhold. Barnehagen skal ta utgangspunkt i barnas engasjement og bidrag slik at arbeidet med fagområdene kan oppleves som en meningsfull og morsom del av barnas hverdag. Barna skal utvikle kunnskaper og ferdigheter innenfor alle fagområder gjennom undring, utforskning og skapende aktiviteter.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 47).

PROGRESJONSPLAN

FAGOMRÅDE:	1-2 ÅR Barna skal/kan...	3-6 ÅR Barna skal/kan...
Kommunikasjon, språk og tekst:	• Få kjenne på å bli hørt og tatt på alvor • Gjennom verbalt og non-verbalt språk, kunne uttrykke følelser, behov og erfaringer • Gjennom språket (non-verbalt og verbalt) oppmuntres til positive samspill med andre i rollelek og annet samvær • Få rikelige erfaringer med ulike typer lek • Bli introdusert for sanger med enkel tekst og bevegelse • Bli oppmuntret til gjentakelser av lyder og ord • Oppleve høytlesning	• Få oppleve glede over å lytte til hverandre, gi respons og bli hørt • Oppmuntres og støttes til å våge å stå fram i gruppen • Bli kjent med et mangfold av sanger, vitser, gåter og fortellinger • Få anledning og hjelp til å sette ord på følelser • Bli kjent med bokstaver og tall gjennom lek og utforskning • Få anledning til å dikte egne fortellinger • Få kjennskap til bøker, fortellinger og eventyr og oppleve høytlesning hvor de kan komme med sine innspill og meninger • Få mulighet til å bli kjent med flere språk
Kropp, bevegelse, mat og helse:	• Få danne seg gode erfaringer med friluftsliv og uteliv til ulike årstider gjennom turer og utetid • Møte ansatte som gir oppmuntrende bekreftelse på hvert enkelt barns sansemotoriske og kroppslige lek og få inspirasjon til å søke fysiske utfordringer og prøve ut sine kroppslige muligheter. • Få rike muligheter til å ta del i matlaging, og rom til å klare selv under måltider • Få dekket sitt behov for ro, hvile og avslapping i løpet av barnehagedagen • Bli kjent med kroppen og dens funksjon	• Få anledning til å utvikle forståelse for egen kropp, og lære egne behov å kjenne • Få innsikt i ulikheter som finnes i vårt samfunn • Få rike turmuligheter • Få innsikt i viktigheten av hygiene • Få tid og anledning til å utvikle selvstendighet med nødvendig støtte og hjelp fra ansatte og andre barn. • Få innsikt i viktigheten av sunn, variert og god mat • Møte ansatte som gir rike opplevelser i forhold til bevegelse både inne og ute • Få anledning til å utfordre egne grenser i trygge omgivelser • Bli kjent med kroppen, sette egne grenser og respektere andres grenser • Få tid til å reflektere over positive og negative berøringer og hemmeligheter • Få tid til å snakke om gode og onde hemmeligheter

FAGOMRÅDE:	1-2 ÅR Barna skal/kan...	3-6 ÅR Barna skal/kan...
Kunst, kultur og kreativitet:	• Få tid og anledning til å ta i bruk sin fantasi, kreativ tenkning og skaperglede • Få uttrykke seg estetisk i et visuelt språk, gjennom musikk, sang, dans og drama • Få kjenne på gleden rundt det å utforske noe det er nysgjerrig på	• Få oppleve glede over tilgjengelighet av materialer i barnehagen til enhver tid • Få kjennskap til ulike materialer • Få kjennskap til farger • Få tid og mulighet til å utfolde seg kreativt • Få innsikt i bruken av digitale verktøy • Få muligheten til å lytte til musikk • Få kjenne gleden ved dans og bevegelse • Få utfolde seg i forhold til ulike typer teknikk, former og farger
Natur, miljø og teknologi:	• Bli kjent med, og få forståelse for planter og dyr, landskap, årstider og vær • Få tid og mulighet til å være nysgjerrig og utforskende • Bli kjent med ulike digitale verktøy sammen med voksne	• Bli godt kjent med årstider og de endringene som skjer i naturen • Få kjennskap til viktigheten av miljøvern og en bærekraftig utvikling • Få utvikle innsikt i forhold til samspillet i naturen • Utvikle kjærlighet og respekt for naturen • Få rike muligheter til undring og utforskning • Få tid og rom for å kunne pakke tursekk selv • Bli kjent med noe av den digitale verden sammen med en voksen

FAGOMRÅDE:	1-2 ÅR Barna skal/kan...	3-6 ÅR Barna skal/kan...
Antall, rom og form:	• Få kjenne glede over å erfare, utforske og leke med form og mønster • Erfare ulike typer størrelser og former gjennom å sortere og sammenligne • Fryde seg over tilgangen på ulike typer spill, tellemateriell, klosser og formingsmaterieill	• Leke seg til kunnskap om tall, størrelser, former og beregning • Oppleve glede over å kjenne seg igjen gjennom lokalisering • Glede seg over å kunne sortere, sammenligne og konstruere gjennom lek • Få kjenne glede over å leke seg med tall og mengde gjennom lek • Få støtte fra voksne til å kunne skille mellom dager, måneder og tid • Få anledning til å delta i praktiske gjøremål som å lage mat, dekke traller, pakke ut matvarer og lignende • Få muligheten til å gjenkjenne mønster

FAGOMRÅDE:	1-2 ÅR Barna skal/kan...	3-6 ÅR Barna skal/kan...
Etikk, religion og filosofi:	• Glede seg over å komme til Østre Strøm FUS barnehage. De skal bli møtt med varme ansatte som gir dem trygghet, omsorg og spennende muligheter • Oppleve spenning og forventning knyttet til høytider og kulturer • Oppleve glede over å gjøre noe for andre i form av trøst, hjelp eller støtte ved for eksempel måltider, påkledning eller i lek • Danne seg ulike erfaringer i forhold til normer og verdier i relasjon med andre • Oppleve anerkjennelse og respekt som menneske få kjenne på hvor godt det er å få et JA fra voksne!	• Få kjenne på hvor godt det er å få et JA fra voksne! • Få kjenne hvor godt det er å kunne medvirke i egen hverdag i et demokratisk samfunn. • Få kjennskap til andre religioner og utvikle toleranse for hverandres bakgrunn • Vise nestekjærlighet • Få kjennskap til høytider og tradisjoner • Tid og rom for undring over store spørsmål • Markere FN dagen gjennom solidaritet for andre som trenger det • Få oppleve å ha et godt selvbilde • Oppleve engasjement og glede ved å hjelpe andre barn • Skolestartene får en aktiv deltagelse i planlegging av ulike arrangementer
Nærmiljø og samfunn:	• Få muligheten til å gå på tur utenfor barnehagen • Bli kjent med barnehagens nærmiljø • Bli kjent med at vi er forskjellige i samfunnet	• Få kjenne hvor godt det er å være en del av et fellesskap med demokratiske verdier. • Få rike muligheter til å bli kjent med nærmiljøet gjennom turer utenfor barnehagen • Få reise med offentlig transport som buss og tog • Bli kjent med hvorfor vi markerer nasjonaldagen • Få innsikt i historiske endringer i samfunnet • Vi prøver å tilrettelegge for at skolestartene skal få besøke skolene i nærmiljøet • Få tid og anledning til å besøke ulike institusjoner i samfunnet. • Bli kjent med hvorfor vi markerer samefolkets dag og andre høytider i ulike religioner

